

a l'església
d'**algaida**
18 i 19 de juliol
de 1997
a les 22.30 hores

TEATRE
M

R

representació
de la **M**ort

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Consell Insular
de Mallorca

GOVERN BALEAR

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

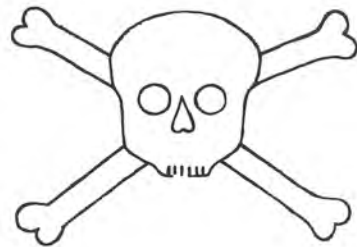

"la Caixa"

TEATRE M

TEATRE MÀ, TEATRE MÀGIC,
TEATRE MANIFEST, TEATRE MARE,
TEATRE MÀSCARA,
TEATRE MEDITARRANI,
TEATRE MEMÒRIA, TEATRE METAFÒRIC,
TEATRE METAMÒRFIC,
TEATRE MIL·LENNI, TEATRE MÍMIC,
TEATRE MISSIU, TEATRE MISTÈRIC,
TEATRE MÓN, TEATRE MORT,
TEATRE MOSAÏCISTA, TEATRE MOT,
TEATRE MOVIMENT,
TEATRE MUNTADOR, TEATRE MUSA,
TEATRE MUSC, TEATRE MUSICAL,

TEATRE M....,

"L'obra està directament relacionada amb la dansa de la Mort, o dansa dels Morts, que té com a motiu narratiu l'ombrívola i angoixosa consideració del cadàver putrefacte, una branca particular de la literatura sobre la mort que tant caracteritzà la baixa edat mitjana. La Mort crida a la seva dansa tots els homes de qualsevol condició social i edat, satiritzant-los i mortificant-los amb aspre escarni i desoladora ironia i mostrant-los en ella mateixa la imatge del que cadascú serà en breu: un cadàver rosegat pels cucs."¹

Els antecedents literaris de la dansa, sigui de la Mort, sigui dels morts, foren en els seus orígens un sermó mimat, representat i, sens dubte, dansat, en què el predicador reforçava els conceptes de la seva oratòria intuïtiva i popular, mitjançant escenes dramàtiques curtes. És una obra única en el seu gènere pel seu to i estil, amb una base erudita i literària, però amb utilització sovint de llenguatge col·loquial i popular (amb expressions de carrer). L'estructura de l'obra està composta amb regularitat mètrica, en quintets heptasíl·labs (molts de versos resulten irregulars i no és possible entendre el seu sentit exacte, la seva transcripció o la seva transmissió oral l'han perjudicat).

¹ *Teatre Català Antic III* de Josep Romeu i Figueras.
Biblioteca de cultura catalana, núm. 82 Barcelona, 1995 Institut del Teatre i Edit. Curial, pàg. 17

Pròleg. La seva actuació i funció és la d'anunciar a l'auditori el procés judicial de la Mort contra els diferents personatges.

Mort corporal. Autopresentació i anunci de la tasca per la qual ha vingut a jutjar els mortals. És un instrument executor del Jutge Suprem, representat per Déu - Mort Espiritual dins l'obra.

Lo jove. La mort li dona un termini (fet excepcional dintre de les diferents danses), però ell s'abandona als plaers de la vida i del món.

Lo Ric. És un personatge odiós i blanc dels sarcames de la Mort, ho podem relacionar amb el Burgès o l'Usurer d'altres representacions de la mort.

Lo Pobre. Fa una definició molt gràfica de les seves misèries mundanes, en un principi a causa d'aquestes desitja la mort, i manté una piadosa resignació en el ric diàleg amb la Mort. Té influències de l'Ermità o del Llaurador en altres representacions.

Lo Jugador. Personatge obsessionat amb el joc i pels diners (molt pròxim a l'Usurer) que ho perd tot per poder seguir jugant.

P.E.R.S.O.N.A.T.G.E.S

La Dama. Representa la bellesa femenina i els seus encants, és el prototip de persona jove (bella malenconia) aferrada als béns materialistes i de por a la vida (concepte, aquest, propi de la baixa edat mitjana).

Lo Fadrinet. Mostra la sensualitat de la vida i l'odi de la mort a la joventut relacionat amb el Nen, la Victima, el Sagristà i d'altres representacions.

Lo Bandoler. Lluitador contra la Mort, podria ser semblant al Capità, Condestable o Soldat d'altres dances, però que al llarg del diàleg se'l vol fer acallar.

Lo Vell. El personatge s'enfronta a la Mort perquè aquesta no l'ha avisat abans per matarlo, és egoista i s'aferra a la vida tal com ha fet al llarg dels noranta anys viscuts.

Lo Fossier. Remarca que el Vell no ha duit una vida d'acord amb l'ètica i la moral que la Mort esperava d'ell (personatge de reforç de la Mort, la qual no el jutja).

Lo Rei. Personatge que mostra l'Emperador i el Rei amb una sola persona, representa l'aferrament als béns terranals i als dominis personals damunt una societat acallada per la força.

Lo Frare. Defensa la vida religiosa (terriblement austera), en contra dels plaers terrenals, però a l'hora de morir sent angoixa ferma, personatge semblant al Cartoixà i al Monjo en d'altres representacions de la mort.

Lo Papa. En les danses sol ser el primer personatge a morir, és el personatge que queda sense concloure, però fa una llista considerable dels seus béns.

Los Diables. No mantenen cap tipus de diàleg, la seva funció és la d'emportar-se els diferents personatges que van a l'Infern (executors de la Mort infernal).

La MORT, REPULSIVA i SEDUCTORA

-Jove estranger, la penyora
de la falla.

-Només em serà turment
el record de les fulles.

Servent que portes l'espasa
no et sabia tan lleuger!

Aquests són uns versos de Bartomeu Rosselló-Pòrcel que refan el tema clàssic de les danses de la mort tardomedievales. El jove poeta dialoga amb la mort i es disposa a lliurar-li la penyora de la vida. Accepta l'envit i el converteix en triomf personal. Perquè això sigui possible, però, han hagut de passar quatre segles i tota una llarga tradició de poesia lírica. L'home del mil quatre-cents i del mil cinc-cents, assetjat per la pesta i la misèria, veia la mort com el darrer pas del turment de la vida. Tanmateix, esperonat pels moralistes, també hi sabia trobar un sentit que l'afalagava: tots els estaments, des dels més poderosos als més humils havien de ballar a la rotllana macabre. En definitiva era un engany més que justificava el joc del poder i de les desigualtats socials mentre durava la vida. Però també era una mentida a la qual feia bo d'aferrar-se encara que només fos per recordar al altres que al capdavall tots serien pastura de verms i cucs.

El joc del poder i de les desigualtats continua avui tan vigent com en els temps més foscos del món antic. I la mort encara ara ho relativitza tot. Aquesta Representació, del segle XVI, és una versió teatral força evolucionada de les danses anteriors. Aquí la rèplica que els personatges fan al seu tètric interlocutor és llarga, tensa i alguns cops acaba amb una lluita cos a cos. L'home es rebel·la contra el destí, encara que només sigui per comprovar la seva impotència. Durant un curt període de temps va esser atribuïda al cavaller mallorquí Francesc d'Olesa, que havia lluitat a la Guerra de les Germanies i que, a conseqüència d'això, havia estat ennoblit gràcies a la seva fidelitat a l'emperador Carles. Era una bella teoria la de pensar que, a l'obra de teatre, no hi sortia l'emperador, contravenint les normes del gènere, perquè l'autor li estava agraït. Potser algun dia la recuperarem tot i que ara l'obra tendeix a tornar esser considerada anònima. No hi fa res perquè el que sobta més d'aquests versos és la seva vigència i la seva densitat, al marge de les circumstàncies en que varen esser escrits.

L'espectacle que ara presentam també implica una adaptació al món actual. Aquesta era precisament la manera de procedir del teatre medieval: a partir d'un materials preexistents s'intentava de confegir un espectacle àgil, viu, capaç de sacsejar el públic concret a qui anava dirigit. En el millor dels casos, s'integrava aquest públic en la representació i sempre s'intentava fer-lo reflexionar sobre allò que sentia i veia. Des d'una perspectiva actual, només hi ha dues maneres de recuperar el teatre antic: una és presentar-lo com un document arqueològic i reproduir-lo amb el màxim de fidelitat; l'altra és inserir-lo en la realitat contemporània i fer que, en aquest context, tenguí el mateix sentit que tenia en el moment en què va esser creat. Si en acabar aquesta representació l'espectador s'ha sentit part de l'espectacle i ha cregut que aquestes velles estrofes encara li poden dir coses, haurem comprovat que el Grup de Teatre M... d'Algaida no s'ha equivocat en seguir el segon camí.

Joan Mas i Vives

TERESA MIQUEL – FLAUTA
GABRIEL OLIVER – CLARINET
ANTONI PUIGSERVER – TROMBÓ
JOAN OLIVER – TROMBÓ i BOMBARDÍ
DELFI MULET – GUITARRA
JOSEP MARIA ANDÚJAR – VIOLÍ
SEBASTIÀ SALVÀ – VIOLÍ
JOANA ESTELRICH – VIOLONCEL i VIOLA de GAMBA
MARIA de GRÀCIA SALAS – VIOLONCEL
ANDREU JULIÀ – CONTRABAIX
VICENÇ FONTELLES – PERCUSSIÓ
BARTOMEU PUIGSERVER – PERCUSSIÓ
MARIA ROSSELLÓ – SOPRANO-SIBIL·LA
ANTONI MULET – ORGUE

MÚSICA ORIGINAL – DELFI MULET i GABRIEL OLIVER
INTERLUDI del CANT de la SIBIL·LA, ANTONI MULET

Excepte: *La mort de Cristo*, popular de xeremies i *Pompa i circumstància* d'E. Elgar

GABRIEL MUNAR *RIU* – FOTOGRAFIA
ANTONI ISERN *CALDERÓ* – TÈCNIC de SO
CATALINA BARCELÓ *CALIU* – CARATERITZACIÓ i PERRUQUERIA
TITOIETA *RÀDIO* – COMUNICACIÓ

BARTOMEU FERRAGUT – *CONSTRUCCIÓ FERRERIA*
AGUSTÍ FALCONER – *CONSTRUCCIÓ FUSTERIA*
CATALINA PERELLÓ *PAULA* – *CONFECCIÓ ESCENOGRAFIA*
ANTONI SASTRE – *AJUDANT d'ESCENOGRAFIA*

A · G · R · A · Ī · M · E · N · T · S

JOAN FONT *es CIUTADÀ*
ANTONI ARTIGUES *MAGISTERI TEATRE-MAG POESIA*
PATRÍCIA TRAPERO *AULA de TEATRE de la UIB*
JAUME GIL
JERÒNIA FULLANA *de can FAVA*
ANTONI RIUTORT *RECTOR*
JOAN REYNÉS
PERE SALAS
MARTA OLIVER *BANDERETA*
MARIA BARCELÓ *ESTAQUETA*
BÀRBARA BIBILONI *BIBI*
ESCOLA de MÚSICA de LLUCMAJOR

NADAL BERNAT – *NIHIL OBSTAT*

L'obra es troba a la Biblioteca de Catalunya i fou copiada pel clergue Miquel Pascual a la vila de Búger, a finals del s. XVI. Manquen uns 50 versos del final (se n'han conservat 1.175) i la còpia és distreta i poc acurada. No hi ha indicat el seu lloc de representació.

Per dur a terme la representació hem seguit el text reproduït en llenguatge modern, sense anotacions, de Josep Massot i Muntaner, Teatre Medieval i del Renaixement, dins Les millors obres de la literatura Catalana, núm. 95 Ed. 62 i la Caixa, Barcelona, 1983

Representació de la Mort

F · I · T · X · A T · È · C · N · I · C · A

TEATRE
M

PRÒLEG, lo RIC i lo REI – JORDI JUAN SALEM
MORT CORPORAL – PERE FERRAGUT *MINDONA*
MORT ESPIRITUAL – CATALINA CAPELLÀ *XALETA*
DIABLE LUCIFER – CATALINA TROBAT *de CAN MARIA*
DIABLE SATANÀS – ANTÒNIA MAS *de l'AMO*
lo GRAN DIABLE – CATALINA FULLANA *des FORN*
lo JOVE i lo VELL – CRISTINA GARCÍAS *CASES NOVES*
lo POBRE i lo BANDOLER – MARIA F. OSUNA *GARRINXA*
lo MANIQUÍ I i l'ESCOLANETA – MARIA F. SASTRE *de can PRATS*
lo MANIQUÍ II i l'ACOMPANYANT – MARIA F. OLIVER *MARINA*
la DAMA i lo CARDENAL – MAGDALENA JUAN JAVIER
lo FADRINET, lo FOSSER i lo PAPA – FRANCESC MIRALLES *son LLUC*
lo FRARE i l'OBSERVADOR – MACIÀ OLIVER *SALEM*
la GERMANA – FRANCISCA FERRAGUT *MINDONA*

ESPAI ESCÈNIC i DIRECCIÓ – JAUME FALCONER